Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

16 ноември 2016 година*

„Преюдициално запитване — Интелектуална и индустриална собственост — Директива 2001/29/ЕО — Авторско право и сродни права — Членове 2 и 3 — Права на възпроизвеждане и на публично съобщаване — Обхват — „Изчерпани“ книги, които не се или вече не се публикуват — Национална правна уредба, която възлага на дружество за колективно управление да упражнява права за цифрово използване с търговска цел на изчерпани книги — Законова презумпция за съгласие на авторите — Липса на механизъм, гарантиращ действително и персонално уведомяване на авторите“

По дело C-301/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Conseil d'État (Франция) с акт от 6 май 2015 г., постъпил в Съда на 19 юни 2015 г., в рамките на производство по дело

Marc Soulier,

Sara Doke

срещу

Premier ministre,

Ministre de la Culture et de la Communication,

в присъствието на:

Société française des intérêts des auteurs de l'écrit (SOFIA),

Joëlle Wintrebert и др.,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на състава, M. Vilaras, J. Malenovský (докладчик), M. Safjan и D. Šváby, съдии,

генерален адвокат: M. Wathelet,

секретар: V. Tourrès, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 11 май 2016 г.,

* Език на производството: френски.

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Soulier и г-жа Doke, от F. Macrez, avocat,

— за Société française des intérêts des auteurs de l'écrit (SOFIA), от C. Caron и C. Fouquet, avocats,

— за френското правителство, от D. Colas и D. Segoin, в качеството на представители,

— за чешкото правителство, от M. Smolek, D. Hadroušek и S. Šindelková, в качеството на представители,

— за германското правителство, от T. Henze, M. Hellmann и D. Kuon, в качеството на представители,

— за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

— за полското правителство, от B. Majczyna, M. Drwięcki и M. Nowak, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от J. Hottiaux, J. Samnadda и T. Scharf, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 7 юли 2016 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 2 и 5 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230).

2 Запитването е отправено във връзка със спор на г-н Marc Soulier и г-жа Sara Doke с Premier ministre (министър-председателя) и Ministre de la Culture et de la Communication (министъра на културата и съобщенията) относно законосъобразността на Декрет № 2013-182 от 27 февруари 2013 г. за прилагане на членове L. 134-1—L. 134-9 от Code de la propriété intellectuelle et relatif à l'exploitation numérique des livres indisponibles du XXème siècle (Кодекса на интелектуалната собственост и относно цифровото използване на изчерпани книги от XX век) (JORF от 1 март 2013 г., стр. 3835).

Правна уредба

Международното право

Бернска конвенция

3 Член 2 от Бернската конвенция за закрила на литературните и художествени произведения (Парижки акт от 24 юли 1971 г.), в редакцията ѝ след изменението от 28 септември 1979 г. (наричана по-нататък „Бернската конвенция“), в параграфи 1 и 6 предвижда:

„1. Понятието „литературни и художествени произведения“ включва всеки продукт от литературната, научната и художествената област, независимо от начина и формата на изразяването му, като книги […].

[…]

6. Произведенията, упоменати в този член, се ползват от закрила във всички страни от Съюза. Тази закрила действа в полза на автора и неговите правоприемници“.

4 Съгласно член 3, параграфи 1 и 3 от Бернската конвенция:

„1. Закрилата, предвидена от тази [к]онвенция, се прилага по отношение на:

а) авторите, които са граждани на една от страните на Съюза — за произведенията им, независимо дали са публикувани или непубликувани;

[…]

3. Понятието „публикувани произведения“ означава произведения, публикувани със съгласието на техните автори, независимо от начина на изработването на екземплярите, при условие че тези екземпляри са пуснати в обращение в количество, което задоволява разумните нужди на публиката, като се има предвид характера на произведението […]“.

5 Член 5 от посочената конвенция предвижда по-специално в параграфи 1 и 2:

„1. Авторите, по отношение на произведения, за които им е предоставена закрила от тази [к]онвенция, се ползват в страните от Съюза, различни от страната на произхода, от правата, които съответните закони на тези страни предоставят понастоящем или ще предоставят в бъдеще на своите граждани, а също и от правата, предоставени специално от тази [к]онвенция.

2. Ползването и упражняването на тези права не е свързано с изпълнението на каквито и да е формалности; ползването и упражняването не зависи от наличието на закрила в страната на произхода на произведението. Следователно, освен от разпоредбите на тази [к]онвенция, обемът на закрила, както и средствата, които се предоставят на автора за защита на правата му, се уреждат изключително от законите на страната, в която се търси закрила“.

6 Член 9 от споменатата конвенция в параграф 1 по-специално предвижда:

„Авторите на литературни и художествени произведения, закриляни от тази [к]онвенция, имат изключителното право да разрешават възпроизвеждането на тези произведения по какъвто и да е начин или в каквато и да е форма“.

7 Член 11 bis от същата конвенция в параграф 1 по-специално предвижда:

„Авторите на литературни и художествени произведения имат изключителното право да разрешават:

[…]

2 всяко публично съобщаване по жичен път или преизлъчването на произведение, вече излъчено или излъчвано в момента по безжичен път, когато те се осъществяват от организация, различна от първоначалната;

[…]“.

Договор на СОИС за авторското право

8 Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) приема в Женева на 20 декември 1996 г. Договора на СОИС за авторското право (наричан по-нататък „Договорът на СОИС за авторското право“), който е одобрен от името на Общността с Решение 2000/278/ЕО на Съвета от 16 март 2000 г. (ОВ L 89, 2000 г., стр. 6; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 20, стр. 212).

9 Член 1 от Договора на СОИС за авторското право е озаглавен „Отношение към Бернската конвенция“ и в параграф 4 предвижда:

„Договарящите се страни се придържат към членове 1 до 21 и приложението към Бернската конвенция“.

Правото на Съюза

10 Съображения 9, 15 и 32 от Директива 2001/29 гласят:

„(9) Всяка хармонизация на авторското право и сродните му права трябва да се основава на висока степен на закрила, тъй като такива права са основни за интелектуалното творчество. Тяхната защита спомага, за да гарантира поддържането и развитието на творческия процес в интерес на авторите, артистите изпълнители, продуцентите, потребителите, културата, промишлеността и публиката като цяло. Интелектуалната собственост следователно е призната за неразделна част от собствеността.

[…]

(15) Дипломатическата конференция, която се проведе под егидата на Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) през декември 1996 г., доведе до приемането на два нови договора, а именно Договора на СОИС за авторското право и Договора на СОИС за изпълнения и звукозаписи, разглеждащи съответно закрилата на автори и закрилата на изпълнители и продуценти на звукозаписи. Тези договори актуализират международната закрила на авторското право и на сродните му права в значителна степен, а именно по отношение на така наречения „електронен бележник“, и усъвършенстват средствата за борба с пиратството в световен мащаб. [Европейският съюз] и голяма част от държавите членки вече са подписали договорите и е в ход процесът за изготвяне на процедури за ратификация на договорите от [Съюза] и държавите членки. Настоящата директива също има за цел прилагането на някои от новите международни задължения.

[…]

(32) Настоящата директива съдържа изчерпателен списък на изключенията и ограниченията по отношение на правото на възпроизвеждане и правото на публично съобщаване. Някои изключения или ограничения се прилагат само за правото на възпроизвеждане, ако е уместно. Този списък отчита надлежно различните правни традиции на държавите членки, като в същото време цели гарантирането на функциониращ вътрешен пазар. Държавите членки следва да постигнат съгласувано прилагане на тези изключения и ограничения, които ще бъдат оценени при бъдещото преразглеждане на разпоредбите относно прилагането“.

11 Член 2 от Директива 2001/29 е озаглавен „Право на възпроизвеждане“ и гласи:

„Държавите членки предвиждат изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично:

а) за авторите — на техните произведения;

[…]“.

12 Член 3 от посочената директива е озаглавен „Право на публично разгласяване на произведения и право на предоставяне на публично разположение на други закриляни обекти“ и в параграф 1 предвижда:

„Държавите членки предоставят на авторите изключително право да разрешават или забраняват публичното разгласяване на техни произведения по жичен или безжичен път, включително предоставяне на публично разположение на техни произведения по такъв начин, че всеки може да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него“.

13 Член 5 от споменатата директива е озаглавен „Изключения и ограничения“ и предвижда по-специално в параграфи 2 и 3, че в изброените от него случаи държавите членки могат да установят различни изключения или ограничения по отношение на уредените в членове 2 и 3 от същата директива права на възпроизвеждане и на публично разгласяване.

Френското право

14 Loi № 2012-287, du 1er mars 2012, relative à l’exploitation numérique des livres indisponibles du XXème siècle (Закон № 2012-287 от 1 март 2012 г. относно цифровото използване на изчерпаните книги от XX век) (JORF от 2 март 2012 г., стр. 3986) внася допълнение в дял III от част I, книга I от Code de la propriété intellectuelle, който дял се отнася до „Използване на правата“, свързани с авторското право, като допълнението е уредено в глава IV, която е озаглавена „Специални разпоредби за цифровото използване на изчерпаните книги“ и включва членове L. 134-1—L. 134-9. Впоследствие някои от посочените членове са изменени или отменени с Loi № 2015-195, du 20 février 2015, portant diverses dispositions d’adaptation au droit de l’Union européenne dans les domaines de la propriété littéraire et artistique et du patrimoine culturel (Закон № 2015-195 от 20 февруари 2015 г., съдържащ различни разпоредби в приложение на правото на Европейския съюз относно собствеността на литературни и художествени произведения и относно културното наследство) (JORF от 22 февруари 2015 г., стр. 3294).

15 Членове L. 134-1—L. 134-9 от Code de la propriété intellectuelle, в редакцията им съгласно посочените два закона, гласят:

„Член L. 134-1

По смисъла на настоящата глава изчерпана книга е книга, публикувана във Франция преди 1 януари 2001 г., която не се разпространява от издател в търговската мрежа и която не е в процес на публикуване под формата на печатно или цифрово издание.

Член L. 134-2

Създава се публична база данни на изчерпаните книги, до която се предоставя свободен и безплатен достъп чрез онлайн услуга за публично разгласяване. Националната библиотека на Франция следи за нейното изграждане и актуализиране и за вписването на предвидените в членове L. 134-4, L. 134-5 и L. 134-6 отразявания.

[…]

Член L. 134-3

I. Когато книга е вписана в посочената в член L. 134-2 база данни за повече от шест месеца, правото за разрешаване на нейното възпроизвеждане и представянето ѝ в цифров формат се упражнява от дружество за събиране и разпределяне на възнаграждения, уредено в книга III, дял II от настоящата част и лицензирано за целта от министъра на културата.

С изключение на случаите по член L. 134-5, трета алинея, възпроизвеждането и представянето на книга в цифров формат са разрешени срещу заплащане на възнаграждение, на неизключително основание и за ограничен период от пет години, подлежащ на подновяване.

II. Лицензираните дружества имат право да участват като страни в съдебни производства, за да защитават поверените им права.

III. Лицензът, предвиден в параграф I, се предоставя с оглед на:

[…]

2° равно представителство на авторите и издателите сред съдружниците и в рамките на управителните органи;

[…]

5° справедливия характер на правилата за разпределение на получаваните средства между носителите на авторските права, независимо дали са страни по издателския договор или не. Размерът на получаваните от автора или авторите на книгата средства не може да бъде по-малък от средствата, получавани от издателя;

6° убедителните средства, които дружеството смята да прилага, за да установи и открие притежателите на права за целите на разпределяне на получените средства;

[…]

Член L. 134-4

I. Авторът на изчерпана книга или издателят, разполагащ с правото на печатно възпроизвеждане на книгата, може да възрази срещу упражняването от страна на лицензирано дружество за събиране и разпределяне на възнаграждения на правото на разрешение, посочено в член L. 134-3, параграф I, първа алинея. Органът, посочен в член L. 134-2, първа алинея, се уведомява писмено за това възражение най-късно шест месеца след вписването на съответната книга в посочената в същата алинея база данни.

[…]

Член L. 134-5

Ако до изтичането на срока, предвиден в член L. 134-4, параграф I, авторът или издателят не уведоми, че възразява, дружеството за събиране и разпределяне на възнаграждения предлага да се разреши възпроизвеждането и представянето в цифров формат на изчерпана книга на издателя, разполагащ с правото на печатно възпроизвеждане на книгата.

[…]

Разрешението за използване по първа алинея се издава от дружеството за събиране и разпределяне на възнаграждения на изключително основание за срок от десет години с възможност за мълчаливо подновяване.

[…]

Ако предложението, посочено в първа алинея, не бъде прието […], дружеството за събиране и разпределяне на възнаграждения разрешава възпроизвеждането и представянето на книгата в цифров формат при условията, предвидени в член L. 134-3, параграф I, втора алинея.

[…]

Член L. 134-6

Авторът и издателят, разполагащи с правото на печатно възпроизвеждане на изчерпана книга, уведомяват съвместно по всяко време дружеството за събиране и разпределяне на възнаграждения, посочено в член L. 134-3, за решението си да му отнемат правото да разрешава възпроизвеждането и представянето на въпросната книга в цифров формат.

Авторът на изчерпана книга може по всяко време да реши да отнеме правото на дружеството за събиране и разпределяне на възнаграждения, посочено в член L. 134-3, да разрешава възпроизвеждането и представянето на книгата в цифров формат, ако докаже, че е единствен притежател на определените в посочения член L. 134-3 права. Той го уведомява за това решение.

[…]

Член L. 134-7

Правилата за прилагане на настоящата глава — по-специално правилата за достъп до базата данни, предвидена в член L. 134-2, естеството, а така също и форматът на събраните данни и най-подходящите мерки за разгласяване с цел гарантиране на възможно най-добро

осведомяване на носителите на авторските права, условията за предоставяне и отнемане на лиценза на дружествата за събиране и разпределяне на възнаграждения, предвиден в член L. 134-3 — се определят с декрет на Conseil d'État.

Член L. 134-9

Чрез дерогация от разпоредбите на първите три алинеи от член L. 321-9 посочените в член L. 134-3 лицензирани дружества използват за мероприятия по подпомагане на творчеството, обучение на авторите писатели и насърчаване на обществените читални, организирани от библиотеките, средствата, получени от използването на изчерпаните книги, които не е могло да бъдат разпределени, понеже не е било възможно техните получатели да бъдат установени или открити преди изтичането на срока, предвиден в последната алинея от член L. 321-1.

[…]".

16 В съответствие с член L. 134-7 от Code de la propriété intellectuelle за прилагането на членове L. 134-1—L. 134-9 от същия кодекс впоследствие се приема Декрет № 2013-182, който въвежда в него по-специално следния член R. 134-11:

„Мерките за разгласяване по член L. 134-7 включват информационна кампания, водена по инициатива на министъра на културата съвместно с дружествата за събиране и разпределяне на възнаграждения и професионалните организации от книжния сектор.

Кампанията обхваща запознаване с правната уредба чрез онлайн услуга за публично разгласяване, изпращане на електронни съобщения, публикуване на реклами в националната преса и на банери в новинарските уебсайтове.

Тя започва на датата, предвидена в член R. 134-1, първа алинея, и продължава шест месеца".

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

17 По смисъла на Code de la propriété intellectuelle „изчерпана" е книга, която е била публикувана във Франция преди 1 януари 2001 г. и която вече нито се разпространява в търговската мрежа, нито се публикува в печатен или цифров формат. Членове L. 134-1—L. 134-9 от посочения кодекс установяват механизъм, който има за цел отново да осигури достъп до такива книги, като регулира използването им в цифров формат за търговски цели. Декрет № 2013-182 урежда правилата за прилагане на посочените разпоредби.

18 На 2 май 2013 г. двама автори на литературни произведения — г-н Soulier и г-жа Doke предявяват до Conseil d'État (Франция) искане за отмяна на Декрет № 2013-182.

19 В подкрепа на исканията си те по-специално твърдят, че членове L. 134-1—L. 134-9 от Code de la propriété intellectuelle установяват изключение или ограничение на изключителното право на възпроизвеждане по член 2, буква а) от Директива 2001/29 извън изчерпателно изброените в член 5 от същата директива изключения и ограничения.

20 Впоследствие в подкрепа на исканията на г-н Soulier и г-жа Doke в главното производство встъпват Syndicat des écrivains de langue française (SELF), сдружението Autour des auteurs и тридесет и пет физически лица.

21 В писмените си защити Premier ministre и Ministre de la Culture et de la Communication пледират за отхвърляне на посочените искания.

22 SOFIA встъпва на по-късен етап в главното производство, като също пледира за отхвърляне на споменатите искания. SOFIA е дружество, състоящо от равен брой автори и издатели, на което е възложено управление на правото за разрешаване на възпроизвеждането и представянето на изчерпани книги в цифров формат, правото на публично заемане, както и възнаграждението за цифрово копиране за лично използване на писмени произведения.

23 Запитващата юрисдикция, след като отхвърля всички твърдения на г-н Soulier и г-жа Doke, освен тези, основани на членове 2 и 5 от Директива 2001/29, установява, че по-нататъшното разглеждане на спора налага тълкуване на последните разпоредби.

24 При тези условия Conseil d'État (Франция) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„[Членове 2 и 5] от Директива 2001/29 допускат ли нормативна уредба като [тази в членове L. 134-1—L. 134-9 от Code de la propriété intellectuelle], която възлага на лицензираните дружества за събиране и разпределяне на възнаграждения да упражняват правото за разрешаване на възпроизвеждане и на представяне в цифров формат на „изчерпани книги“, като същевременно позволява при определени условия на авторите на такива книги или на носителите на авторските права върху тях да възразяват срещу упражняването на това право или да го прекратяват?“.

По преюдициалния въпрос

Предварителни бележки

25 Установено е, от една страна, че разглежданата в главното производство национална правна уредба има за цел да предостави не само право за разрешаване на възпроизвеждането на изчерпани книги в цифров формат по смисъла на член 2, буква а) от Директива 2001/29, но и право за разрешаване на представянето им в такъв формат, както и че такова представяне представлява „публично разгласяване“ по смисъла на член 3, параграф 1 от същата директива.

26 От друга страна, посочената правна уредба не попада в приложното поле на никое от изключенията и ограниченията, които съгласно член 5 от Директива 2001/29 държавите членки могат да въвеждат по отношение на правата за възпроизвеждане и за публично разгласяване, предвидени съответно в член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от посочената директива. Както обаче следва от съображение 32 от същата, списъкът на разрешените с нея изключения и ограничения е изчерпателен.

27 Предвид това член 5 от Директива 2001/29 е ирелевантен за разглеждания в главното производство случай.

28 При тези условия следва да се приеме, че с въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство да възлага на лицензирано дружество за събиране и разпределяне на възнаграждения за авторски права да упражнява правото за разрешаване на възпроизвеждане и за представяне в цифров формат на „изчерпани книги“, като същевременно позволява при определени условия на авторите на такива книги или на носителите на авторските права върху тях да възразяват срещу упражняването на това право или да го прекратяват.

Отговор на Съда

29 В член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 държавите членки респективно предвиждат за авторите изключително право да разрешават или да забраняват пряко или непряко възпроизвеждане на техните произведения по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, както и изключително право да разрешават или забраняват тяхното публично разгласяване.

30 В това отношение, най-напред, следва да се отбележи, че на закрилата, която посочените разпоредби предоставят на авторите, трябва да се признае широк обхват (решения от 16 юли 2009 г., Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, т. 43 и от 1 декември 2011 г., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, т. 96).

31 С оглед на това посочената закрила трябва да се разбира по-специално в смисъл, че не се ограничава само до ползването от гарантираните с член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 права, а че обхваща също и тяхното упражняване.

32 Посоченото тълкуване се потвърждава и от Бернската конвенция, към членове 1—21 от която Съюзът е длъжен да се придържа по силата на член 1, параграф 4 от Договора на СОИС за авторското право, като Съюзът е страна по този договор и Директива 2001/29, както се посочва в съображение 15 от същата, има за цел да уреди прилагането му. Всъщност член 5, параграф 2 от Бернската конвенция предвижда, че закрилата, която гарантира на авторите, обхваща както ползването, така и упражняването на правата за възпроизвеждане и за публично разгласяване по член 9, параграф 1 и член 11 bis, параграф 1, закриляни съответно и с Директива 2001/29.

33 По-нататък, важно е да се подчертае, че правата, които член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 гарантират на авторите, имат охранителен характер в смисъл, че за всяко възпроизвеждане или публично разгласяване на произведение от трето лице се изисква предварително съгласие от автора (относно правото на възпроизвеждане в този смисъл вж. решения от 16 юли 2009 г., Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, т. 57 и 74 и от 4 октомври 2011 г., Football Association Premier League и др., C-403/08 и C-429/08, EU:C:2011:631, т. 162, а относно правото на публично разгласяване в този смисъл вж. решения от 15 март 2012 г., SCF Consorzio Fonografici, C-135/10, EU:C:2012:140, т. 75 и от 13 февруари 2014, Svensson и др., C-466/12, EU:C:2014:76, т. 15).

34 Следователно, като се изключат изчерпателно изброените в член 5 от Директива 2001/29 изключения и ограничения, всяко използване на произведение от трето лице без такова предварително съгласие трябва да се разглежда като нарушение на авторските права върху произведението (вж. в този смисъл решение от 27 март 2014 г., UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, т. 24 и 25).

35 Член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 обаче не уточняват как авторът трябва да е изразил предварително съгласието си, така че разпоредбите им не могат да се тълкуват като налагащи задължително той да е направил това изрично. Напротив, следва да се приеме, че споменатите разпоредби допускат изразяване и на мълчаливо съгласие.

36 В това отношение, като се произнася по въпрос относно понятието „нова публика“, Съдът приема, че когато предварително, изрично и безрезервно автор е разрешил негови статии да се публикуват на уебсайта на медиен издател, без при това да се използват технически мерки за ограничаване на достъпа до тези му произведения от други уебсайтове, може по същество да се счита, че този автор е разрешил разгласяването на произведенията си на всички интернет потребители (вж. в този смисъл решение от 13 февруари 2014 г., Svensson и др., C-466/12, EU:C:2014:76, т. 25—28 и 31).

37 Посочената в съображение 9 от Директива 2001/29 цел за висока степен на закрила на авторите обаче предполага, че за да не се лиши от смисъл самият принцип на предварително съгласие от автора, условията за приемането на мълчаливото съгласие трябва да бъдат стриктно определени.

38 Всеки автор трябва по-специално да бъде действително уведомен за предстоящо използване на негово произведение от трето лице и ако не е съгласен с него, да му бъдат предоставени средства да го забрани.

39 Всъщност, ако не е бил предварително и действително уведомен за такова предстоящо използване, авторът не би могъл да изрази позиция по него, а следователно и евентуално да го забрани, така че самото наличие на мълчаливо съгласие от негова страна в това отношение остава напълно хипотетично.

40 Ето защо, ако липсват гаранции за действително им уведомяване за предвиждано използване на произведенията им и за средствата, които са им предоставени, за да го забранят, авторите de facto не биха имали възможност да изразят каквато и да било позиция по него.

41 По отношение на национална правна уредба като разглежданата в главното производство следва да се отбележи, че същата възлага на лицензирано дружество да упражнява правото за разрешаване на цифровото използване на изчерпани книги, като същевременно позволява на авторите им да възразят срещу упражняването на това право в срок от шест месеца от вписването на споменатите книги в създадената за тази цел база данни.

42 Упражняването на правото на възражение, предвидено от такава правна уредба в полза на всички притежатели на права върху съответните книги, и по-специално на авторите им, води до забрана на използването им, докато липсата на възражение от даден автор в определения срок може да се приеме с оглед на член 2, буква а) и на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 като израз на мълчаливо съгласие от негова страна за споменатото използване.

43 От акта за преюдициално запитване обаче не става ясно разглежданата правна уредба да предвижда механизъм за гарантиране на действителното и персонално уведомяване на авторите. Следователно не е изключено някои от засегнатите автори дори и да не знаят за предвиждано използване на произведенията им и следователно да не могат да изразят позиция за или против него. При тези условия сама по себе си липсата на възражение от тяхна страна не може да се разглежда като израз на мълчаливото им съгласие за използването.

44 Това важи в още по-голяма степен, като се има предвид, че предмет на такава правна уредба са книги, които в миналото са били публикувани и продавани, но вече не са. Тази специфика на разглеждания случай не допуска разумно да се предположи, че ако не е направено възражение, то всички автори на тези „забравени“ книги все пак подкрепят „възраждането“ на произведенията си за използване в цифров формат с търговска цел.

45 Вярно е наистина, че Директива 2001/29 допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство да преследва цел за цифрово използване на изчерпани книги в интерес на културните нужди на потребителите и на обществото като цяло. Преследването на посочената цел и споменатият интерес обаче не могат да обосноват непредвидена от законодателя на Съюза дерогация на закрилата, която директивата гарантира на авторите.

46 Накрая, следва да се отбележи, че правна уредба като разглежданата в главното производство позволява по-специално на авторите да прекратят използването с търговска цел на техни произведения в цифров формат, действайки или съвместно с издателите на посочените произведения в печатен формат, или сами, при условие все пак че във втория случай представят доказателства, че са единствените притежатели на права върху споменатите произведения.

47 В това отношение следва да се напомни, първо, че тъй като правата за възпроизвеждане и за публично разгласяване по член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 са изключителни, авторите са единствените лица, на които същата директива предоставя на оригинерно основание правото да използват произведенията си (вж. в този смисъл решение от 9 февруари 2012 г., Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, т. 53).

48 Ето защо Директива 2001/29 впрочем не забранява на държавите членки да предоставят определени права или определени ползи на трети лица, като например на издателите, но само при условие че тези права и ползи не засягат предоставяните от нея на авторите изключителни права (вж. в този смисъл решение от 12 ноември 2015 г., Hewlett-Packard Belgium C-572/13, EU:C:2015:750, т. 47—49).

49 Поради това следва да се приеме, че ако в контекста на прилагането на правна уредба като разглежданата в главното производство авторът на дадено произведение реши да прекрати използването му в цифров формат за в бъдеще, то той трябва да може да упражни това си право независимо от това дали в определени случаи такава е волята и на други лица, различни от тези, на които предварително е разрешил цифровото използване, а това означава следователно и независимо от съгласието на издателя, притежаващ впрочем само правата за използване на произведението в печатен формат.

50 Второ, видно от член 5, параграф 2 от Бернската конвенция, която е задължителна за Съюза поради изложените в точка 32 от настоящото решение съображения, ползването и упражняването на правата за възпроизвеждане и публично разгласяване, които същата конвенция предоставя на авторите и които съответстват на тези по член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29, не могат да бъдат подчинени на каквито и да било формалности.

51 От това по-специално следва, че в контекста на правна уредба като разглежданата в главното производство авторът на произведение трябва да може да прекрати упражняването от трето лице на правата на използване в цифров формат, които той притежава върху това произведение, забранявайки му по този начин каквото и да било използване за в бъдеще в такъв формат, без да трябва в определени хипотези предварително да е изпълнил формалното условие да е доказал, че няма лица, които да са притежатели на други права върху споменатото произведение, като например за използването му в печатен формат.

52 С оглед на всички изложени съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство да възлага на лицензирано дружество за събиране и разпределяне на възнаграждения за авторски права да упражнява правото за разрешаване на възпроизвеждане и за представяне в цифров формат на т. нар. „изчерпани“ книги — тоест книги, публикувани във Франция преди 1 януари 2001 г., които вече нито се разпространяват в търговската мрежа, нито се публикуват в печатен или цифров формат — като същевременно позволява при определени условия на авторите на такива книги да възразяват срещу упражняването на това право или да го прекратяват.

По съдебните разноски

53 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство да възлага на лицензирано дружество за събиране и разпределяне на възнаграждения за авторски права да упражнява правото за разрешаване на възпроизвеждане и за представяне в цифров формат на т. нар. „изчерпани“ книги — тоест книги, публикувани във Франция преди 1 януари 2001 г., които вече нито се разпространяват в търговската мрежа, нито се публикуват в печатен или цифров формат — като същевременно позволява при определени условия на авторите на такива книги да възразяват срещу упражняването на това право или да го прекратяват.

Подписи